

Vestland fylkeskommune
Postboks 7900
5020 BERGEN

Saksbehandlar, innvalstelefon
Johannes Anonby, 5764 3125

Avslag på søknad om rekkverk langs fylkesveg 610 i Hestad landscapsvernområde i Sunnfjord kommune

Vi viser til søknad frå Statens vegvesen 9. desember 2019 og til utfyllande opplysningar frå Vestland fylkeskommune 17. desember 2020. Vi seier oss leie for at saka har vorte liggjande lenge.

Vedtak

Statsforvaltaren avslår søknad om dispensasjon for å setje opp rekkverk langs fylkesveg 610 i Hestad landskapsvernområde. Søknaden oppfyller ikkje vilkåra i § 48 i naturmangfaldlova, og er i strid med verneformål og verneforskrift. Etter vårt syn er det andre alternativ for å ta omsyn til trafikktryggleiken på vegen gjennom landskapsvernområde.

Lovheimel

Verneforskrifta av 22. oktober 1971 for Hestad landskapsvernområde seier i pkt. I at føremålet med landskapsvernområdet er «å verna det særmerkte i eit vakkert naturlandskap som ramme om eit kulturminne».

Pkt. II a. i verneforskrifta seier at «Hus eller andre byggverk eller anlegg må ikkje førast opp, med unnatak av eit langt båtnaust for eigeren etter nærare godkjenning av utvalet». Pkt. II b seier at «Nåverande veg og kraftlinje må ikkje utvidast».

Høvet til å gje dispensasjon er heimla i naturmangfaldlova § 48 første ledd, som seier at: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig».

Bakgrunn for saka

Statens vegvesen sette i 2019 opp eit 200 meter langt rekkverk i Hestad landskapsvernområde i Gaular utan å søkje om dispensasjon frå verneforskrifta. Fylkesmannen i Vestland gav tilbakemelding til Statens vegvesen om at denne typen tiltak krev dispensasjon frå verneforskrifta.

Etter møte 29. august 2019 mellom Statens vegvesen og Fylkesmannen sende Statens vegvesen søknad om dispensasjon.

Rekkverket står på vegreferanse ca. *hp1 m12380 – m12580*, og i søknaden gjev vegvesenet denne vurderinga som grunn for oppsetjinga (sitat):

- *«På rettstrekinga varierer avstanden frå vegkant til vasskant frå ca. 4,5 meter til ca 9 meter. Tryggleiksavstanden her er 5 meter, utan berekning av tillegg for det noko skråande terrenget mot vatnet.*
- *Rekkverket vil beskytte mot trær som står der. Dersom desse vert hogd, er det ingenting som tek imot før ein havnar i vatnet om ein køyrar ut utan rekkverk.*
- *Rekkverket er i utgangspunktet sett opp med tanke på kurve ved hp1 ca. m12515. Her er avstand frå vegkant til vasskant mellom 4 og 5 meter.*
- *På grunn av både rekkverkets styrke og for å eliminere ein rekkverksende, valde vi å trekke rekkverket frå betongrekkverket og rundt svingen.*
- *Rekkverkets start mot betongrekkverket eliminerer denne betongenden, som er mykje farlegare å køyre på enn eit ståltrekkverk.*
- *Vi har vurdert at fartsgrensa ikkje skal settast ned. Fartsnivået på staden er truleg lågare enn fartsgrensa (80 km/t), og trafikkmengda er låg (ÅDT 200).*
- *Det er ikkje registrert trafikkulykker med personskade forbi Hestad kapell.*
- *Det ser ut som at området ved vatnet vert nytta som badeplass. Det vil vere eit føremon å sikra dei mot ei eventuell utforkøyning.*

Vår totalvurdering er at fordelane med rekkverk på denne staden er større enn ulempene i høve trafikktryggleiken».

Utfyllande opplysningar frå Vestland fylkeskommune

I brev til Statens vegvesen 3. november 2020 bad vi om å få vurdering av kva alternativ som finst for å sikre trafikktryggleiken på staden. Sidan fylkeskommunane har overteke delar av vegvesenet sitt ansvarsområde, var det Vestland fylkeskommune, i brev 17. desember 2020, som kom med svar på spørsmåla.

I svaret er det gjort greie for at rekkverket er sett opp i samsvar med *«Statens vegvesen si handbok N101 Rekkverk og vegens sideområder»*, og at ut frå måling på kart er sideterrenget i svingen ved Hestad kapell brattare enn 1:4, med skråningsfot under vatn, og det er uvisst kor langt ute i vatnet skråninga sluttar. I tillegg er svingen krapp, med mindre horisontalkurveradius enn tilrådd for veg med tilsvarende standard. Skråninga og kurva gjer at tryggleikssona nedom vegen vert meir enn 5 meter. I tryggleikssona her er både tre, vatn og enden på betongrekkverket ved brua rekna som farlege å køyre på, i tillegg til at skråninga 1:4 er såpass bratt at ho tvingar dei som eventuelt køyrer av vegen ut i vatnet. Det er også eit krav om rekkverk der vassdjupna innanfor tryggleikssona er meir enn 0,5 meter.

Fylkeskommunen drøftar alternative løysingar i form av ulike former for utjamning av skråningar, omlegging av vegen og liknande fysiske tiltak, men ser dei ikkje som fullgode løysingar. Fylkeskommunen skriv at *«Rekkverk er eit faremoment i seg sjølv, men settast opp dersom det er vert rekna som farlegare å køyre av vegen enn å køyre i rekkverket. Målet med rekkverk er hovudsakleg å redusere skadeomfanget på menneske og materiell mest mogleg.»*

Hestad landskapsvernområde. Frå sørenden av rekkverket, sett nordover (biletet over), og frå nordenden av rekkverket, sett sørover (biletet under). Begge foto: Ingunn Kjelstad, august 2019.

Vår vurdering av søknaden

Tiltaket vert ramma av forbodet mot «*Hus eller andre byggverk eller anlegg*». Rekkverket er ein type installasjon som i stil skil seg mykje frå kapellet og nærmiljøet som er grunnlaget for vernestatusen. Landskapsvernområdet er ein smal landtange, og der fylkesvegen går berre 7 meter frå det særmerkte Hestad kapell, som er det kulturminnet landskapsvernområdet er oppretta som ramme rundt. Sidan området er så lite og smalt, tek fylkesvegen mykje plass, sjølv om han er relativt smal. Av same grunn er også rekkverket meir dominerande, og utgjer eit større landskapsinngrep og stilbrot enn tilfellet hadde vore mange andre stader. I dette miljøet er rekkverket eit tiltak som strir mot føremålet med vernevedtaket, og som klart påverkar verneverdien.

Veglova og naturmangfaldlova står ikkje over kvarandre, men er jamstilte, slik at eit tiltak, eller det å avstå frå tiltak, må vere i samsvar med begge for å vere lovleg. I situasjonar der det i utgangspunktet

er motstrid vil unntaksheimlar, slik som heimelen som gjeld «*sikkerhetshensyn*» i naturmangfaldlova § 48, kunne løyse dette. Både for «*sikkerhetshensyn*» og «*hensynet til vesentlige samfunnsinteresser*» er det derimot ein føresetnad at omsynet ikkje kan ivaretakast på andre måtar.

Etter § 48 kan forvaltningsstyresmakta gjere unntak frå eit vernevedtak dersom det ikkje strir mot vernevedtaket sitt føremål og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig. Det går fram av forarbeida til naturmangfaldlova § 48 at denne regelen er ein sikkerheitsventil for spesielle og særlege tilfelle som ikkje blei vurderte på vernetidspunktet. Han er meint for bagatellmessige inngrep eller forbigåande forstyrringar som er av stor betydning for søkar. Kravet om at tiltaket ikkje skal påverke verneverdiane nemneverdig inneber at dispensasjon i mange tilfelle ikkje er aktuelt.

Statsforvaltaren ser det som mest korrekt at vi i vurderinga av dispensasjonssøknaden ser vekk frå at tiltaket allereie er utført.

I tillegg til vurderinga etter naturmangfaldlova § 48 må dispensasjonssøknaden også vurderast etter naturmangfaldlova §§ 8-12, jf. § 7.

Landtangen som utgjer landskapsvernområdet, og som nesten deler vatnet i to, er ei markert lausmasseavsetning frå slutten av istida. Rekkverket utgjer ikkje noko nemnande inngrep i denne kvartærgeologiske landforma. I så måte ville ulike måtar å jamne ut skråninga truleg vere større inngrep. Rekkverket grip også mindre inn i strandsona, som er eit viktig livsmiljø for mange artar, enn det andre fysiske tiltak venteleg ville gjere. Rekkverket representerer såleis ikkje fare for skade eller press mot artar eller økosystem, jf. naturmangfaldlova §§ 9 og 10.

Det sentrale i verneføremålet for Hestad landskapsvernområde er derimot det særmerkte og vakre naturlandskapet som ramme om eit kulturminne, og spørsmålet er om tryggleiken kan takast vare på gjennom tiltak som grip mindre inn i dette. Statsforvaltaren har mellom anna reist spørsmål om nedsetjing av fartsgrensa ville kunne vere eit alternativ. I svaret frå fylkeskommunen vert det opplyst at tryggleiksavstanden for veg med fartsgrense 80 km/t og trafikkmengd (ÅDT) mindre enn 1500 er 5 meter, og at pga. skråninga til vatnet (om vi tolkar det rett) vert ikkje dette kravet til tryggleikssone endra av at fartsnivået på strekninga truleg er lågare enn 80 km/t. Ut over dette er spørsmål om tiltak som gjeld fartsnivå eller fartsgrense, åleine eller i kombinasjon med andre tiltak, ikkje omtalt. I søknaden frå vegvesenet står det at «*Vi har vurdert at fartsgrensa ikkje skal settast ned*» utan at det er sagt noko om i kva grad endra fartsgrensa kunne ha bidrege til å imøtekomme krava til trafikktryggleik.

Styresmaktene ønskjer generelt at verneområde skal kunne vitjast og opplevast av allmenta, innanfor rammene av kva det einskilde verneområdet toler. Vegstrekninga gjennom Hestad landskapsvernområde er del av Nasjonal turistveg. Rasteplassen som vart opna i september 2021, i nordenden av landskapsvernområdet, er ein del av den merkevara. Hestad kapell og Hestad landskapsvernområde er ein fin stad å oppleve, slik også den nye rasteplassen legg til rette for. Det er også ei avkøyrsløse med ein mindre parkeringsplass sør for kapellet. Anten folk kjem for å sjå kapellet, eller bade, eller stoppe på rasteplassen og for å ta ein spasertur på ein idyllisk stad, meiner vi at lågare fart på vegtrafikken vil gje dei besøkande ei betre oppleving. Slik vi oppfattar fartsgrensekriteria gjev dei rom for å ta omsyn, anten det er til freda tre langs vegen, eller til at vegen i seg sjølv går gjennom eit freda område med særskilde reglar, i tillegg til tryggleiken for besøkande og vegfarande i samsvar med nullvisjonen innan trafikktryggleik.

Ut frå den kunnskapen Statsforvaltaren har i dag verkar det sannsynleg at alternative tiltak utan fysiske inngrep i landskapsvernområdet vil kunne gje minst like god tryggleik, for både motoriserte og mjuke trafikantar, jf. naturmangfaldlova § 12. Om vegstyresmaktene kjem til at skråninga på 1:4 ned til vatnet likevel krev fysiske sikringstiltak, uavhengig av fartsgrense, er det like fullt eit viktig prinsipp at nedsett fartsgrense eller andre former for tiltak som ikkje grip fysisk inn i verneområdet må prøvast før det vert gjeve løyve til inngrep. I søknaden er det derimot i liten grad gjort greie for om den ønskjelege tryggleiken vil vere mogleg å oppnå på andre måtar enn med rekkverket.

Klagerett

Denne avgjerda kan klagast inn for Miljødirektoratet av partar i saka eller andre som har rettsleg klageinteresse. Eventuell klage skal sendast til Statsforvaltaren, som også kan svare på spørsmål om rett til å sjå saksdokument.

Med helsing

Kjell Kvingedal
miljødirektør

Eline Orheim
seksjonsleiar

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

STATENS VEGVESEN	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
Sunnfjord kommune	Postboks 338	6802	FØRDE
HESTADGREND GRENDALAG	Hestadgrend	6973	SANDE I SUNNFJORD

Utsnitt frå Fylkesatlas, jan. 2022